

AB'den korkan AB ülkeleri vatandaşları

Hasan Kirmanoğlu
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Avrupa Birliği (AB) ülkeleri kamuoylarınınca AB'ye verilen destek, 1992 Maastricht Antlaşması'ndan bu yana bariz bir düşüş trendine girmiş durumda. AB üyeliğinin iyi bir şey olduğunu söyleyenlerle kötü bir şey olduğunu söyleyenler arasındaki fark olarak tanımlanan “net destek” azalışındaki temel nedenin, konuyla ilgili literatüre bakıldığında, Antlaşma sonrası özellikle sosyal politikalarda gerilemeye yol açacak bütçe kısıtlamaları olduğu görülüyor [konuyla ilgilenenler, yetkin bir çalışma olan (Eichenberg ve Dalton'a (2007) bakabilirler]. Ancak bu gelişmenin de ötesinde, AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının önemli bir bölümü, öyle görünüyor ki, AB'den azımsanmayacak ölçüde korkuyorlar. Korku, AB nedeniyle işlerini kaybetmekten tutun da, sosyal güvenlik sisteminin gerilemesi ve ulusal kimliklerini yitirmeye kadar bir dizi önemli alan ve konuyu kapsıyor. Bunu, Avrupa Değerler Anketi'nin (ADA) 2008–2010 yılları arasında AB üyesi ülkelerde yapılmış olan anket verilerinden anlamak mümkün (bkz. <http://zacat.gesis.org/>).

ADA'nın bu çalışmasında, AB üyesi ülke vatandaşlarına, AB nedeniyle, (a) sosyal güvenlik sisteminin gerilemesinden, (b) işlerini kaybetmelerinden, (c) ulusal kimlik ve kültürlerinin zayıflamasından, (d) AB'nin faturasının kendi ülkelerince ödenmesinden ve (e) ülkelerinin güç kaybına uğrayacağından korkup korkmadıkları sorulmuş. Cevaplara bakıldığında, ortaya çıkan açık ve net sonuç o ki, AB üyesi ülkelerin vatandaşları bu konuların her birinden, AB nedeniyle ciddi biçimde korkuyorlar. Bir örnek vermek gerekirse, AB nedeniyle işini kaybetme korkusu taşıyan kişilerin altı kurucu AB ülkesindeki (Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg) oranları, sırasıyla, %86,2, %71,8, %72,9, %48,6, %64,3 ve %69,6. Bu durumun önemli bir paradoks oluşturduğu açık. Zira ortada tarihsel önemi inkâr edilemeyecek çok boyutlu ve kapsamlı (kültürel, ekonomik, siyasi vb.) büyük bir proje var ve fakat bunun geliştirildiği ülkelerin kamuoylarında, buna ilişkin ciddi bir korku hüküm sürüyor.

Korkanlar...

Peki, neden böyle? Buna cevap verebilmek için, adı geçen çalışmada yer alan bireylerin özelliklerine bakmak gerekir. Çünkü böylece, korkan insanların nesnel ve öznel özelliklerinden hareketle daha sağlıklı bir yorum yapmak mümkün olabilir. Çalışmaya katılan kişilerin, yaş, cinsiyet, eğitim ve gelir düzeyleri, yaşadıkları yerleşim birimlerinin büyüklüğü,

işsiz olup olmadıkları, sağ-sol ölçeğinde kendilerini nasıl tanımladıkları ve yaşadıkları ülkenin vatandaşlığına sahip olup olmadıkları vb. konularda, yine bu çalışmada sorulan sorular sayesinde bilgi sahibiyiz.

Altı kurucu üye ülke için üç konudaki (sosyal güvenlik sisteminin erozyona uğraması, iş kaybı ve ulusal kimlikte gerileme) yukarıda belirttiğim bireysel özellikler-korku ilişkisine bakıldığında: (1) eğitim ve gelir düzeyi düşük, (2) nispeten genç, (3) kadın, (4) kendilerini sağcı olarak tanımlayan ve (5) küçük yerleşim yerlerinde yaşayanların daha çok korktukları görülmektedir. Diğer ülke ve konular için sonuçlar, esas olarak, değişmemektedir. Dikkat edilecek olursa, sosyal güvenlik sisteminin zayıflaması ve iş kaybı ekonomik kaygıları ifade ederken, ulusal kimliğin yitirilmesi kültürel kaygılara ilişkin bir konu. O nedenle, AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının korkularının sadece ekonomik konuları değil kültürel konuları da kapsadığı, yani genel olduğu söylenebilir.

...ve siyasi tercihleri

Korkanların özellikleri dikkate alındığında, korkunun boş ve temelsiz olmadığı anlaşılıyor. Çünkü bu özellikler, küreselleşme sonrasının, batı toplumlarında yeni bir sosyo-politik kırılma hattına karşılık gelen, “kaybedenlerine” has özellikler. Kaybedenlerin özel olarak AB için korkmalarının nedenini anlamak için de Avrupa Sosyal Modeli’ne (ASM) bakmak gerekir. AB çerçevesinde sosyal politikalar, AB Komisyonu tarafından ASM başlığı altında ifade ediliyor. ASM, içeriğindeki bir dizi muğlâklık bir tarafa, esas olarak şunu söylüyor: artık sosyal politikaların amacı, “piyasaların yarattığı sosyal eşitsizlikleri düzeltmek” değil “piyasalara uyum sağlamaktır”. Diğer bir söyleyişle, ASM kaybedenlerin yaralarına merhem olmayı vaat etmiyor.

AB genişlemesinin de (yeni ülkelerin AB’ye tam üye olarak katılması) korkuları perçinlediği görülüyor. Nitekim aynı çalışmada yer alan, “AB genişlemesi hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yine altı kurucu AB üyesi vatandaşlarının büyük çoğunluğu, “AB genişlemesi çok ileri gitti” cevabını veriyor [Almanya (%69,6), Belçika (%68,9), Fransa (%75,5), Hollanda (%64), İtalya (%59,9) ve Lüksemburg (%65,4)]. Çok ileri gitti diyenlerle yukarıda belirttiğim konulardan AB nedeniyle korkan insanların çoğu aynı kişiler.

Kaybedenlerin hiç değilse potansiyel olarak siyasi umudu olabilecek merkez-sol ve sosyal-demokrat partilerin hali ise ortada. Bu partiler, uzun zamandır, uyguladıkları pek çok politika açısından merkez-sağ partilere benzemiş durumda. Merkez-sağ partiler ise, neo-faşist ve sağ-popülist partilere kaptırdıkları kaybedenleri geri alma telaşında. Hal böyle olunca da neo-faşist ve sağ-popülist partilere oylarını arttırmak açısından gün doğmuş durumda. Çünkü

bu partilerin seçmen kitlesinin baskın özellikleri, bu konuda yapılan araştırmaların da gösterdiği gibi, korkanlarınkilerle önemli ölçüde benzerlik gösteriyor. Diğer bir ifadeyle, bu partilerin tabanı, esas olarak genç, eğitimsiz, düşük gelirli ve işsizlerden oluşuyor.

Bu yazıya temel teşkil eden verilerin açıklandığı Kasım 2010 tarihinden bu yana, Yunanistan'da başlayan borç krizinin avro bölgesinde yol açtığı gelişmeler ve son günlerde AB ülkelerinde yürürlüğe konulması gündemde olan kemer sıkma politikalarının zaten var olan korkuyu daha da arttırıp siyasi tercih kaymalarına ivme kazandırması kuvvetle muhtemeldir.